

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Зміст

ПРИВІТАННЯ ПРЕЗИДЕНТА НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА СЕРГІЯ КІВАЛОВА	16
---	----

СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ФІНАНСОВОГО ПРАВА

<i>Ківалов Сергій Васильович</i> СПОРИ У СФЕРІ МЕДІА ТА ПРОБЛЕМА ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ФОРМИ	18
<i>Тодошак Олег Володимирович</i> ЗМІНА ВИДУ ТА РОЗМІРУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИМ СУДОМ: МЕЖІ ДОПУСТИМОГО ВТРУЧАННЯ.	21
<i>Біла-Тіунова Любов Романівна</i> КАР'ЄРА ЯК БАГАТОВИМІРНЕ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЯВИЩЕ	25
<i>Білоус-Осінь Тетяна Ігорівна</i> ПРАВОПОРУШЕННЯ В СФЕРІ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.	29
<i>Голоядова Тетяна Олексіївна</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ МЕТОДІВ ОПТИМАЛЬНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В ПОДАТКОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	32
<i>Даниленко-Негара Юлія Сергіївна</i> ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ МОБІНГУ (ЦЬКУВАННЯ) В ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ.	34
<i>Закаленко Олена Василівна, Осадчий Анатолій Юрійович</i> АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПОЗОВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ПРАВ, СВОБОД ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ В ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИНАХ	38
<i>Козачук Діана Анатоліївна</i> САМОКОРЕКЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО АКТА: ПРАВОВІ ФОРМИ ТА ОБМЕЖЕННЯ	40
<i>Негара Родіон Віталійович</i> АДМІНІСТРАТИВНІ АКТИ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ВЕЛИКОЇ КІЛЬКОСТІ ОСІБ: ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ	44
<i>Назарчук Анастасія Валеріївна</i> ЩОДО ПІДХОДІВ ДО ГРАДАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ АНТИДИСКРИМІНАЦІЙНИХ АКТИВ.	47
<i>Панфілов Олег Євгенович</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОЮ ЮРИСДИКЦІЄЮ В УМОВАХ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	49
<i>Сідор Михайло Іванович</i> ВІРТУАЛЬНІ АКТИВИ ЯК ОБ'ЄКТ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.	53
<i>Стрельников Андрій Вікторович</i> ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ» ТА «АНТИКОРУПЦІЙНА СУБ'ЄКТНІСТЬ».	57
<i>Фролова Євгенія Ігорівна</i> ДО ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВА НА ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	60
<i>Глиняний Іван Володимирович</i> ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.	63

Фролова Євгенія Ігорівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ДО ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВА НА ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Право на державну службу є складовою системи публічно-службових прав громадян та закріплене у ст. 38 Конституції України [1], що гарантує участь громадян в управлінні державними справами, зокрема через зайняття посад у державних органах. Зазначене право має характер суб'єктивного публічного права та передбачає гарантовану можливість реалізації особою своїх професійних якостей у сфері публічної влади. Сучасний стан правового регулювання характеризується зростанням кількості адміністративних спорів, пов'язаних із доступом до державної служби, її проходженням і припиненням, що свідчить про наявність прогалин у механізмах адміністративно-правового забезпечення та захисту відповідного права.

Зміст права на державну службу конкретизується положеннями спеціального законодавства, зокрема Закону України «Про державну службу» [2], та охоплює такі елементи: право на рівний доступ до служби; право на участь у конкурсних процедурах; право на просування по службі; право на захист у разі порушення службових прав. Вказане право безпосередньо пов'язане з адміністративно-правовим статусом особи та реалізується через встановлені адміністративні процедури.

Сутність права на державну службу має подвійний характер: з одного боку, воно є індивідуальним правом особи, а з іншого – виступає інструментом формування ефективного кадрового потенціалу держави. Відповідно, його порушення має як приватний, так і публічно-правовий вимір.

Ключовими адміністративно-правовими гарантіями реалізації права на державну службу є: нормативно визначена процедура конкурсного відбору; встановлення кваліфікаційних та етичних вимог до державних службовців; обов'язок суб'єктів владних повноважень дотримуватися принципів законності, обґрунтованості та процедурності; забезпечення можливості адміністративного та судового оскарження рішень.

Механізм захисту права на державну службу включає систему адміністративно-правових засобів, що охоплюють: інституційні гарантії (діяльність судів, Національного агентства з питань державної служби); процесуальні гарантії (встановлені процедури оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень); матеріальні гарантії (поновлення на посаді, відшкодування шкоди, виплата заробітної плати за час вимушеного прогулу). У структурі механізму захисту виокремлюються превентивні та реактивні засоби. Превентивні спрямовані на запобігання порушенням (прозорі конкурсні процедури, оціню-

вання доброчесності кандидатів), тоді як реактивні забезпечують відновлення порушених прав через адміністративне та судове оскарження. Особливістю судового захисту у цій сфері є здійснення контролю за законністю рішень суб'єктів владних повноважень, що відрізняє такі спори від класичних трудових правовідносин [3]. Суд перевіряє дотримання адміністративної процедури, відповідність рішень принципам обґрунтованості, пропорційності та недискримінації.

Аналіз судової практики свідчить, що типовими категоріями спорів є: оскарження результатів конкурсів; поновлення на державній службі; оскарження відмов у призначенні; справи щодо дискримінації. Значна частина спорів виникає у зв'язку з порушенням процедурних вимог, що є підставою для визнання відповідних рішень протиправними.

Найбільш поширеним предметом судового оскарження у сфері державної служби є рішення конкурсних комісій та суб'єктів призначення. Визначальне значення при цьому має дотримання встановленої адміністративної процедури прийняття на державну службу, порушення якої у судовій практиці неодноразово визнавалося підставою для скасування відповідних управлінських актів як протиправних. Водночас роль судового механізму захисту не обмежується відновленням порушених прав, а полягає також у формуванні уніфікованої правозастосовної практики у сфері публічної служби. Узагальнення правових позицій Верховного Суду сприяє виробленню типових підходів до вирішення адміністративних спорів, що, у свою чергу, забезпечує підвищення рівня правової визначеності.

Особливу увагу в адміністративно-правовій доктрині та практиці приділено проблемі реалізації дискреційних повноважень суб'єктів призначення та конкурсних комісій. Дискреційні повноваження розглядаються як можливість вибору між кількома правомірними варіантами рішень у межах, визначених законом. Водночас реалізація дискреції обмежується вимогами обґрунтованості, пропорційності, прозорості та підконтрольності. Судовий контроль у таких випадках полягає не у підміні рішення органу влади, а у перевірці дотримання адміністративної процедури та наявності належної мотивації.

У сфері добору на державну службу дискреційні повноваження належать конкурсним комісіям та суб'єктам призначення, однак їх реалізація обмежується вимогами обґрунтованості, пропорційності та підконтрольності, передусім судовій. Адміністративні суди виходять із того, що така діяльність здійснюється в межах нормативно визначеної дискреції, яка передбачає можливість оцінювального вибору при прийнятті кадрових рішень.

Водночас судовий контроль спрямований переважно на перевірку дотримання адміністративної процедури, а не на підміну дискреційного рішення органу влади. Разом із тим у науковій та судовій практиці наголошується на ризиках зловживання дискрецією, зокрема через відсутність чітких критеріїв оцінювання, недостатню прозорість і належну мотивацію рішень, що може призводити до дискримінаційних проявів. Окремо підкреслюється неприпустимість зобов'я-

зання судом суб'єкта призначення до ухвалення конкретного рішення, оскільки це суперечить принципу поділу влади та виходить за межі функцій адміністративної юрисдикції [4; 5].

Отже, що ефективність захисту права на державну службу безпосередньо залежить від узгодженого поєднання превентивних і реактивних адміністративно-правових засобів. Водночас сучасна судова практика засвідчує наявність низки проблем, пов'язаних із формалізацією конкурсних процедур, недостатньою мотивацією рішень суб'єктів владних повноважень та ризиками зловживання дискреційними повноваженнями. У зв'язку з цим, актуальним є подальше вдосконалення адміністративно-правового механізму захисту права на державну службу, зокрема шляхом чіткого розмежування дискреції та свавілля, підвищення стандартів обґрунтованості управлінських рішень, а також розширення меж судового контролю відповідно до принципу верховенства права.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII Дата оновлення: 01.04.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.
3. Кодекс адміністративного судочинства: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. Дата оновлення: 15.11.2024 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
4. Рішення Окружного адміністративного суду міста Києва у справі №640/2194/20 від 14.07.2021. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98365446>
5. Рішення Харківського окружного адміністративного суду у справі №520/13533/19 від 13.02.2020. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87554009>

Ключові слова: державна служба, право на державну службу, дискреційні повноваження, конкурсна комісія, адміністративне судочинство, публічно-правовий спір, судовий контроль, адміністративний суд.

Keywords: civil service, right to civil service, discretionary powers, selection commission, administrative justice, public law dispute, judicial review, administrative court.